

Téma	Volební systémy v České republice	Téma 8
Obsah	Volby do Poslanecké sněmovny a Senátu v České republice, většinový a poměrný volební systém	
RVP	Člověk, stát a právo, VO-9-4-04, Člověk ve společnosti, VO-9-1-07	
Cíl vyučovací hodiny / Kompetence	<p>Kompetence odborná: Žák objasní pravidla voleb do Poslanecké sněmovny a Senátu, popíše jejich průběh.</p> <p>Kompetence metodická: Žák rozpozná požadované informace v předložených materiálech (hlasovací lístky, odborný text).</p> <p>Kompetence k vytvoření si vlastního názoru: Žák zdůvodňuje své argumenty v pro-kontra rozhovoru.</p> <p>Kompetence k jednání: Žák vyjadřuje a hájí kladný názor na většinový/poměrný volební systém.</p>	
Pracovní materiály / učební pomůcky	Pracovní list „Volební systémy v České republice“, pracovní listy „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR“, „Volby do Senátu Parlamentu ČR“ a „Srovnání většinového a poměrného volebního systému“, pracovní list „Většinový a poměrný volební systém“, tabule	

Čas (odhad)	Forma výuky / Metoda	Fáze výuky	Scénář hodiny / Úkoly	Pracovní materiály / učební pomůcky
8 min.	Frontální výuka: Výukový rozhovor Samostatná práce	Úvod / Motivace	<p>Učitel rozdává pracovní listy „Volební systémy v České republice“.</p> <p>Učitel: <i>Podívejte se na fotografie na pracovním listě. Co zobrazují?</i></p> <p>Žáci poznávají, že se jedná o hlasovací lístky pro volby.</p> <p>Učitel: <i>Správná odpověď! Naším dnešním tématem jsou tedy: Volební systémy v České republice</i></p> <p>Učitel napíše nadpis na tabuli a vyzve žáky, aby to samé napsali jako nadpis na pracovní list.</p> <p>Učitel: <i>Ted' se na hlasovací lístky podívejte detailněji.</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Poznejte, o jaké volby se jedná, a napište daný typ na volnou řádku nad jednotlivé obrázky.</i> 2. <i>Když se na volební lístky podíváte důkladněji, určitě budete mít nějaké otázky: Co znamená toto nebo tamto? Zformulujte své otázky k volbám a napište je přímo k danému místu na hlasovací lístek.</i> 	Pracovní list „Volební systémy v České republice“

	Frontální výuka: Výukový rozhovor Frontální výuka: Informace učitele	Přechod	<p>Žáci napíší na volné řádky: „Volby do Senátu“ a „Volby do Poslanecké sněmovny“</p> <p>Žáci si poznamenají své otázky na fotografie hlasovacích lístků, například: „Co je volební obvod?“ (Senát) „Kolik existuje volebních obvodů?“ (Senát) „Jak velký je jeden volební obvod?“ (Senát) „Co je volební okrsek?“ (Poslanecké sněmovna) „Jaký je rozdíl mezi volebním obvodem a volebním okrskem?“ (Senát a Poslanecká sněmovna) „Proč je na hlasovacím lístku pro Poslaneckou sněmovnu více jmen a na hlasovacím lístku pro Senát pouze jedno jméno?“ (Senát a Poslanecká sněmovna) „Kolik hlasů má každý občan?“ (Senát a Poslanecká sněmovna) „Jakou roli hraje u kandidátů věk/povolání?“ (Senát a Poslanecká sněmovna) atd.</p> <p>Učitel sepíše otázky žáků na tabuli.</p> <p>Žáci předčítají postupně své otázky.</p> <p>Učitel: <i>Vaše otázky dnes zodpovíme a budeme se intenzivně zabývat volebními systémy v České republice.</i></p>	
8 min.	Práce ve dvojicích	Expozice	<p>Rozdejte pracovní listy: vždy jeden žák u stolu dostane pracovní list „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR“, druhý žák u stejného stolu dostane pracovní list „Volby do Senátu Parlamentu ČR“. Každý žák dostane pracovní list „Srovnání většinového a poměrného volebního systému“.</p> <p>(Pokud má učitel originální volební materiály a hlasovací lístky, můžou být poslaný po třídě, aby se na ně žáci mohli podívat.)</p>	Tři pracovní listy: 1. „Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR“, 2. „Volby do Senátu Parlamentu ČR“, 3. „Srovnání většinového a poměrného volebního systému“
8 min.			<p>Rozdělení úkolů se společně přečte a vysvětlí.</p> <p>Žáci pracují nejdříve samostatně, poté pracují ve dvojicích.</p>	
4 min.		Fixace	<p>K fixaci výsledků se správně vyplněná tabulka promítne a učitel zodpoví případné dotazy žáků, tabulka nemusí být prodiskutována do detailu.</p>	List s řešením vyplněné tabulky
1 min.	Frontální výuka: Informace učitele	Přechod	<p>Učitel: <i>Jak vidíte, existují v České republice dva různé volební systémy: poměrný volební systém pro Poslaneckou sněmovnu a většinový volební systém pro Senát. A na tyto dva se podíváme nyní detailněji.</i></p>	

5 min.	Samostatná práce	Expozice	Pracovní list je rozdán, žáci zpracovávají úkoly samostatně.	Pracovní list „Většinový a poměrný volební systém“
3 min.	Frontální výuka: Výukový rozhovor	Fixace	Učitel vyplňuje tabulku společně se žáky na tabuli v rámci výukového rozhovoru. Žáci doplňují chybějící informace do tabulky na jejich pracovním listu.	Tabule, prázdná tabulka jako podklad pro interaktivní tabuli
7 min.	Práce ve dvojicích	Aplikace / reflexe	Učitel: <i>Ved'te se svým spolužákem pro-kontra rozhovor. Jeden z vás považuje za lepší většinový volební systém, druhý z vás si zase myslí, že je lepší poměrný volební systém. Je jedno, jaký je váš vlastní názor, v této debatě budete zastupovat názor, který vám bude přidělen. V rámci debaty využijte pro své argumenty volby do Poslanecké sněmovny a Senátu jakožto příklady pro daný volební systém.</i> Pokud máte dostatek času, může být jeden pro-kontra rozhovor předveden před třídou – v případě nutnosti také na začátku další hodiny.	
1 min.	Samostatná práce: Domácí úkol		Učitel: <i>Za domácí úkol zodpovězte otázky k volebním systémům, které jste si poznamenali na první pracovní list (písemně nebo ústně).</i> Domácí úkoly by měly být na začátku další hodiny porovnány, čímž bude dosaženo reaktivace/ zopakování v této hodině získaných vědomostí.	

VOLEBNÍ KRAJ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

vylosované číslo pro hlasovací lístek **7**

HLASOVACÍ LÍSTEK

Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)

Kandidáti pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky
konané ve dnech 28. a 29. května 2010

1. **Václav Srb**, 52 let, průvodce, tlumočník, majitel cestovní agentury, Praha, člen „KČ“
2. **Ing. Jindřich Jenček**, 77 let, ekonom, Praha, člen „KČ“
3. **Mgr. Bc. Petr Krátký**, 35 let, právník, manažer, Praha, člen „KČ“
4. **Bohumil Sourek**, 61 let, sociální pracovník, Praha, člen „KČ“
5. **Marek Attila Janeček**, 38 let, podnikatel, předseda sdružení PRECRIME, Praha, bez politické příslušnosti
6. **Ing. Zdeněk Blažek, CSc.**, 55 let, IT specialista, Praha, člen „KČ“
7. **Světlana Rathuská**, 57 let, důchodce, Praha, členka „KČ“
8. **Miroslav Krupka**, 50 let, vedoucí administrativy, Praha, člen „KČ“
9. **Michal Benčok**, 58 let, advokát, Praha, bez politické příslušnosti
10. **Otakar Ryšavý**, 47 let, živnostník, Praha, člen „KČ“
11. **Michal Lieberzeit**, 25 let, student HAMU/režie, Praha, člen „KČ“
12. **Jan Božejovský**, 65 let, stavitel klavírů, Praha, člen „KČ“
13. **Karolína Čiaková**, 23 let, studentka VŠ, Košafiska, bez politické příslušnosti
14. **Pavel Krejčí**, 29 let, podnikatel, Praha, člen „KČ“
15. **Ondřej Nathaniel Filip**, 24 let, burzovní makléř, Uhersko, člen „KČ“
16. **Jiří Kunderata**, 21 let, student VŠ, Praha, člen „KČ“
17. **Dana Zýková**, 51 let, obchodní zástupce, Praha, bez politické příslušnosti
18. **Ing. Mgr. Josef Pejířimovský**, 65 let, důchodce, Praha, člen „KČ“
19. **RNDr. Bedřich Pola**, 46 let, podnikatel, Praha, bez politické příslušnosti
20. **MgA. Miloslav Machoň, DIS.**, 53 let, pedagog, režisér, Praha, bez politické příslušnosti
21. **Ferdinand Šrámek**, 40 let, strojvedoucí, Praha, člen „KČ“
22. **Milan Sebek**, 57 let, OSVČ, Praha, člen „KČ“
23. **Oluša Danielová**, 60 let, důchodkyně, Jablonec nad Nisou, bez politické příslušnosti

číslo volebního obvodu: **22**

sídlo volebního obvodu: **Praha 10**

vylosované číslo kandidáta: **10**

HLASOVACÍ LÍSTEK

pro doplňovací volby do Senátu Parlamentu České republiky konané ve dnech 26. a 27. září 2014

prof. MUDr. Jana Dušková, DrSc., MBA

Jméno a příjmení kandidáta

61 let, zubní lékařka, profesorka University Karlovy, Praha

věk, povolání, obec trvalého pobytu

bez politické příslušnosti

příslušnost kandidáta k politické straně nebo politickému hnutí
nebo údaj, že kandidát je „bez politické příslušnosti“

ANO 2011

název politické strany, politického hnutí či koalice, která kandidáta přihlásila k registraci
nebo údaj, že jde o nezávislého kandidáta

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR

VOLEBNÍ KRAJ HLAVNÍ MĚSTO PRAHA

vylosované číslo pro hlasovací lístek 7

HLASOVACÍ LÍSTEK

Koruna Česká (monarchistická strana Čech, Moravy a Slezska)

Kandidáti pro volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 28. a 29. května 2010

1. **Václav Srb**, 52 let, průvodce, tlumočník, majitel cestovní agentury, Praha, člen „KČ“
2. **Ing. Jindřich Jenček**, 77 let, ekonom, Praha, člen „KČ“
3. **Mgr. Bc. Petr Krátký**, 35 let, právník, manažer, Praha, člen „KČ“
4. **Bohumil Sourek**, 61 let, sociální pracovník, Praha, člen „KČ“
5. **Marek Attila Janeček**, 38 let, podnikatel, předseda sdružení PRECRIME, Praha, bez politické příslušnosti
6. **Ing. Zdeněk Blažek, CSc.**, 55 let, IT specialista, Praha, člen „KČ“
7. **Světlana Rathuská**, 57 let, důchodce, Praha, členka „KČ“
8. **Miroslav Krupka**, 50 let, vedoucí administrativy, Praha, člen „KČ“
9. **Michal Benčok**, 58 let, advokát, Praha, bez politické příslušnosti
10. **Otakar Ryšavý**, 47 let, živnostník, Praha, člen „KČ“
11. **Michal Lieberzeit**, 25 let, student HAMU/režie, Praha, člen „KČ“
12. **Jan Božejovský**, 65 let, stavitel klavírů, Praha, člen „KČ“
13. **Karolína Čiaková**, 23 let, studentka VŠ, Košariška, bez politické příslušnosti
14. **Pavel Krejčí**, 29 let, podnikatel, Praha, člen „KČ“
15. **Ondřej Nathaniel Filip**, 24 let, burzovní makléř, Uhersko, člen „KČ“
16. **Jiří Kunderata**, 21 let, student VŠ, Praha, člen „KČ“
17. **Dana Zýková**, 51 let, obchodní zástupce, Praha, bez politické příslušnosti
18. **Ing. Mgr. Josef Pejířimovský**, 65 let, důchodce, Praha, člen „KČ“
19. **RNDr. Bedřich Pola**, 46 let, podnikatel, Praha, bez politické příslušnosti
20. **MgA. Miloslav Machoň, DIS.**, 53 let, pedagog, režisér, Praha, bez politické příslušnosti
21. **Ferdinand Šrámek**, 40 let, strojvedoucí, Praha, člen „KČ“
22. **Milan Sebek**, 57 let, OSVČ, Praha, člen „KČ“
23. **Oluša Danielová**, 60 let, důchodkyně, Jablonec nad Nisou, bez politické příslušnosti

Volby do Senátu Parlamentu ČR

číslo volebního obvodu: 22

sídlo volebního obvodu: **Praha 10**

vylosované číslo kandidáta: **10**

HLASOVACÍ LÍSTEK

pro doplňovací volby do Senátu Parlamentu České republiky konané ve dnech 26. a 27. září 2014

prof. MUDr. Jana Dušková, DrSc., MBA

Jméno a příjmení kandidáta

61 let, zubní lékařka, profesorka University Karlovy, Praha

věk, povolání, obec trvalého pobytu

bez politické příslušnosti

příslušnost kandidáta k politické straně nebo politickému hnutí
nebo údaj, že kandidát je „bez politické příslušnosti“

ANO 2011

název politické strany, politického hnutí či koalice, která kandidáta přihlásila k registraci
nebo údaj, že jde o nezávislého kandidáta

Zadání:

Práce ve dvojicích

Žák A: Zpracuj informace k volebnímu systému do Poslanecké sněmovny a napiš odpovídající kritéria do tabulky.

Žák B: Zpracuj informace k volebnímu systému do Senátu a napiš odpovídající kritéria do tabulky

Žáci A a B: Informujte svého partnera o volbách do Poslanecké sněmovny / Senátu.

Doplňte tabulku tak, aby na konci vašeho rozhovoru byla celá tabulka správně vyplněna.

Do Poslanecké sněmovny se volí dle zásady poměrného zastoupení, což přímo vyplývá z čl. 18. Ústavy ČR. Volič si vybírá jeden ze škály hlasovacích lístků. Každý hlasovací lístek reprezentuje jednu kandidující politickou stranu či hnutí. Vybraný hlasovací lístek volič vloží do obálky a vhodí do hlasovací urny.

Země je pro účely těchto voleb rozdělena do 14 volebních obvodů, které odpovídají krajům. Vzhledem k tomu, že jde o kraje s velmi odlišným počtem obyvatel, je také počet mandátů připadajících na jednotlivé volební obvody velmi odlišný (např. v roce 2017 se počet pohyboval mezi pěti mandáty v Karlovarském kraji a dvaceti šesti mandáty ve Středočeském kraji). Konkrétní počet mandátů, které připadnou na jednotlivé kraje, se řídí počtem zúčastněných voličů.

Přepočítání hlasů na mandáty probíhá přímo v krajích za použití tzv. d'Hondtova volebního dělitele.

Právo zúčastnit se přidělování mandátů získávají pouze ty politické strany a hnutí, pro které celostátně hlasovalo minimálně 5 % voličů. Této procentní hranici se říká volební klauzule nebo také volební práh. Kandidovat může i koalice složená z více politických stran. Koalice dvou stran musí celostátně získat aspoň 10 %, koalice tří stran 15 % a koalice čtyř a více stran 20 % odevzdaných hlasů. Hlasy odevzdané stranám a hnutím, které nepřekročí volební práh, propadají a v Poslanecké sněmovně nejsou reprezentovány (např. ve volbách 2017 činil podíl takových propadlých hlasů celkem 6,3 %).

Každý volič disponuje čtyřmi tzv. preferenčními hlasy. To znamená, že na vybraném hlasovacím lístku může zakroužkovat až čtyři kandidáty, které preferuje před ostatními. Po přidělení mandátů stranám na úrovni volebních krajů dochází k přidělení mandátů konkrétnímu kandidátovi. Mandáty se přidělují dle pořadí na kandidátní listině. Výjimkou jsou situace, kdy jeden či více kandidátů získá 5 % preferenčních hlasů. V takovém případě je první mandát přidělen kandidátovi, který získal nejvíce preferenčních hlasů, a každý další pak kandidátovi, který jej následoval. ►

► Efekt volebního systému do Poslanecké sněmovny je poněkud rozporuplný. Celkové rozdělení mandátů vcelku odpovídá poměru odevzdaných hlasů. A to docela významně přispívá pozvolnému nárůstu počtu stran zastoupených v Poslanecké sněmovně (v letech 1998–2010 bylo zastoupeno pouze pět, v roce 2013 šest a v roce 2017 již devět stran či hnutí). Výjimku z poměrného rozdělení mandátů tvoří dvě nejsilnější politické strany nebo hnutí, které jsou obvykle výrazně nadreprezentované. Jinými slovy, získají více mandátů, než odpovídá jejich podílu hlasů. Naopak, velmi malé politické strany (tedy strany kolem 5–6 %) mají obvykle mnohem menší podíl mandátů, než je podíl jimi získaných hlasů. Jisté rozdíly pak také mohou nastat v reprezentaci stran, které mají podobně velkou či malou podporu po celém území ČR, a stran, které mají naopak velmi koncentrovanou podporu v některých krajích. (Typickým příkladem takové situace byly výsledky voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2006, kdy KDU-ČSL a Strana zelených získaly 7,22 % a 6,29 % hlasů. Dětilo je tedy necelé jedno procento hlasů. Přitom ovšem KDU-ČSL s velmi koncentrovanou podporou získala 13 poslaneckých křesel, zatímco SZ s podporou naopak velmi rozptýlenou pouze 7 mandátů.) Volební výsledky tak mohou mnoha voličům i stranám přinést značný pocit nespravedlivosti. Kritiku sklízí i zvyšující se volební práh pro koalice politických stran, který zamezuje jejich předvolební spolupráci.

Poslaneckou sněmovnu lze za jistých okolností (dle čl. 35 Ústavy ČR) rozpustit před uplynutím jejího volebního období. V takovém případě se konají tzv. předčasné volby. Naposledy taková situace nastala v roce 2013.

Pokud z jakýchkoli důvodů zanikne mandát některého z poslanců, nastoupí na jeho místo náhradník, který kandidoval na téže kandidátní listině. Jestliže žádný náhradník není, křeslo zůstane do konce volebního období prázdné.

Zadání:

Práce ve dvojicích

Žák A: Zpracuj informace k volebnímu systému do Poslanecké sněmovny a napiš odpovídající kritéria do tabulky.

Žák B: Zpracuj informace k volebnímu systému do Senátu a napiš odpovídající kritéria do tabulky

Žáci A a B: Informujte svého partnera o volbách do Poslanecké sněmovny / Senátu.

Doplňte tabulku tak, aby na konci vašeho rozhovoru byla celá tabulka správně vyplněna.

Pro volby do Senátu se užívá dvoukolový, tzv. absolutní většinový systém. I hlasování dle zásady většinového systému vyplývá z Ústavy ČR (čl. 18). ČR je pro tyto volby rozdělena do 81 volebních obvodů. Volby do Senátu se konají každé dva roky, přičemž volena je vždy jen jedna třetina všech senátorů, tedy 27. Senátoři jsou tak voleni na 6 let. Termín, kdy se ve kterém volebním obvodu vybírá senátor, byl stanoven v době, kdy Senát vznikal, a to losováním.

Na každý obvod připadá jeden mandát. Na rozdíl od voleb do Poslanecké sněmovny, v nichž volič vybírá z kandidátních listin stran a hnutí, při senátních volbách vybírá jednoho z kandidátů. Každý kandidát je napsán na jednom volebním lístku. Volič si musí vybrat jediného kandidáta, jehož volební lístek vloží do obálky a vhodí do urny. Pokud do urny hodí více volebních lístků se jménem jednoho kandidáta, hlas je platný. Jestliže ovšem vhodí více lístků s různými kandidáty, je hlas neplatný.

Ke zvolení musí některý z kandidátů získat absolutní většinu hlasů. Pokud žádný z kandidátů nezíská více než padesát procent hlasů již v prvním kole, koná se o týden později druhé kolo. Do toho postupují dva kandidáti s nejvyšším počtem hlasů z kola prvního. V drtivé většině případů se druhé kolo opravdu uskuteční, protože případů, kdy byl zvolen kandidát v kole prvním, bylo za celou dobu existence Senátu jen velmi málo. Kandidáti, kteří vypadnou v prvním kole, mohou, ale nemusí, podpořit některého ze dvou postupujících kandidátů. V druhém kole je pak senátorem zvolen ten kandidát, který získá více hlasů. ►

► Senátní volební systém má řadu zajímavých efektů. Prvním z nich je postupně sílící zastoupení kandidátů, kteří kandidují jako nezávislí, jako nestraníci, jako kandidáti hned několika stran či hnutí, případně jako zástupci politických uskupení regionálního či lokálního charakteru. Druhý efekt spočívá v časté negativní volbě ve druhém kole. Tedy situaci, kdy voliči nevybírají podle pozitivních očekávání od jednoho z kandidátů, ale aby zamezili zvolení druhého z kandidátů, který je pro ně z nějakých důvodů nepřijatelný (lidských, politických apod.). Konečně je velmi důležité, že tento volební systém dosud poměrně jednoznačně eliminoval počet senátorů z politických uskupení stojících na okraji politického spektra, tedy například na jedné straně kandidátů KSČM a na straně druhé formací extrémně či radikálně pravicových. K eliminaci kandidátů z okrajů politického spektra napomáhá i zmíněná podpora vypadlých kandidátů postupujícím. Obvykle kandidáti podpoří v druhém kole reprezentanta demokratických stran proti reprezentantovi z extrémních či radikálních stran.

Pokud mandát některého ze senátorů zanikne (dle čl. 25 Ústavy ČR), musejí se konat doplňovací volby. Senátor zvolený v doplňovacích volbách ovšem vykonává svůj mandát jen do okamžiku, kdy skončí volební období původně zvoleného senátora. Senát není možné, na rozdíl od Poslanecké sněmovny, rozpustit. Postupné doplňování Senátu napomáhá udržení politické stability v zemi.

Volební účast v senátních volbách bývá rozdílná mezi prvním a druhým kolem. První kolo většinou probíhá souběžně s volbami do obecních či krajských zastupitelstev a má tak větší účast. Druhé kolo konající se o týden později samostatně má obvykle výrazně menší účast.

SROVNÁNÍ VĚTŠINOVÉHO A POMĚRNÉHO VOLEBNÍHO SYSTÉMU

PRACOVNÍ LIST

	Poslanecká sněmovna	Senát
Jaký volební systém		
Kolik volebních obvodů		
Volič vybírá kandidáta		
Volič vybírá kandidátní listinu		
Kolik křesel je rozdělováno v jednom volebním obvodě		
Jaký volební práh		
Kolik preferenčních hlasů		
Při zániku mandátu doplňovací volby		
Možnost předčasných voleb		
Pomáhá nezávislým a kandidátům alternativních stran a hnutí		

	Poslanecká sněmovna	Senát
Jaký volební systém	systém poměrného zastoupení (neboli poměrný či proporční systém)	většinový systém (konkrétně absolutní, dvoukolový)
Kolik volebních obvodů	14	81
Volič vybírá kandidáta	ne	ano
Volič vybírá kandidátní listinu	ano	ne
Kolik křesel je rozdělováno v jednom volebním obvodě	různý počet	1
Jaký volební práh	5 % (10, 15, 20 % pro koalice)	není
Kolik preferenčních hlasů	4	nejsou
Při zániku mandátu doplňovací volby	ne	ano
Možnost předčasných voleb	ano	ne
Pomáhá nezávislým a kandidátům alternativních stran a hnutí	ne	ano

Zadání:

1. Přečtěte si text a vyznačte během čtení všechny výhody a nevýhody volebních systémů odlišnými barvami.
2. Následně vyplňte tabulku na základě informací z textu.

Volební systém představuje soubor pravidel a technik, které se využívají pro volby toho orgánu, ať už je kolektivní (nejčastěji parlament nebo zastupitelstvo) nebo individuální (zejména přímo volený prezident republiky). Výběrem volebního systému je možné hodně ovlivnit fungování voleného orgánu. Při výběru je proto důležité dbát na to, aby volební systém odpovídal charakteru voleného orgánu, ale také např. charakteru společnosti. Pokud je společnost přirozeně rozdělená jazykově nebo nábožensky, není vhodné, aby byl vybírán většinový systém, který nejspíše povede k dalšímu rozdělování společnosti do dvou či více táborů.

Základními typy volebního systému jsou většinový a poměrný (neboli proporční) systém. Již jejich názvy vcelku dobře vystihují základní odlišnosti. Zatímco většinový systém hledá vítěze voleb, který „bere všechno“, poměrný systém dělí mandáty podle podílů odevzdaných hlasů. Většinový systém je obvykle spojen s jednomandátovým obvodem, tedy obvodem, kde se soupeří o jedno křeslo. Vítězem voleb v takovém obvodu z logiky věci může být jen jeden, proto mluvíme o tom, že „bere vše“. Vítězů voleb v obvodu, kde se rozděluje více křesel, může naopak být několik, či dokonce mnoho.

Většinových volebních systémů je celá řada. Dají se dělit podle toho, v kolika kolech se odehrávají. Podle toho je dělíme na jednokolové a vícekolové. Dále se dají dělit na ty, kde některý z kandidátů musí získat podporu absolutní většiny zúčastněných voličů, a na ty, kde ke zvolení stačí získat relativní většinu (tedy např. klidně 3 hlasy z 10, když nikdo jiný nezíská větší nebo stejný počet). Většinové systémy najdeme v různých částech světa. Užívají je jak země spjaté britským koloniálním panstvím (vedle UK např. USA, Kanada, Austrálie nebo Indie), tak třeba Francie nebo řada zemí v Africe.

Také poměrné systémy můžeme dále dělit. Rozhodujícím kritériem je to, zda opravdu dělí mandáty poměrně, anebo plodí výsledky podobné systémům většinovým. Poměrné systémy jsou vcelku typické pro kontinentální Evropu (např. země Beneluxu, celá Skandinávie, všichni naši sousedé apod.), ale třeba i pro Latinskou Ameriku.

O výhodách a nevýhodách obou typů volebních systémů se vede velká diskuse, která nemá úplně jasné závěry. Mezi výhody poměrného systému patří daleko menší propad hlasů, daleko věrnější obraz názorů, postojů a nálad ve společnosti, obvykle větší zastoupení žen a menšin v parlamentu a větší tendence k hledání konsenzu. K nevýhodám můžeme počítat častou situaci, kdy volič nemá přímý vliv na to, kdo bude vládnout, není jasné, kdo je ve vládě v opozici, oslabuje politická odpovědnost a politiku často jasně ovládají úzká vedení politických stran. Většinové systémy oproti tomu pomáhají vítězi voleb k sestavení vlády, jsou obecně jednodušší a srozumitelnější, tvoří efektivnější hráz vůči extremistům a radikálům, často vedou k užšímu sepětí poslance s voliči z jeho obvodu a umožňují více volit osobnosti. K jejich nevýhodám pak patří propad velké části hlasů, které v parlamentu nikdo nereprezentuje, menší škála možností výběru, posilování některých typů konfliktů namísto jejich řešení.

VĚTŠINOVÝ A POMĚRNÝ VOLEBNÍ SYSTÉM

PRACOVNÍ LIST

Odpovídejte, zda platí výroky, a to v těchto variantách: ano – obvykle ano – spíše ano – spíše ne – obvykle ne – ne

	Většinový systém	Poměrný systém
Posiluje sepětí poslance a voliče		
Nabízí voliči velkou škálu možností		
Zvyšuje šanci na stabilní vládu		
Posiluje zastoupení žen a menšin		
Tvoří hráz proti extremistům		
Posiluje politickou odpovědnost vlády i opozice		
Předchází velkým propadům hlasů		
Dává možnost přímo volit poslance		
Dává možnost výrazně ovlivnit volbu premiéra		
Přispívá ke konsenzuálnímu řešení konfliktů		
Pomáhá nezávislým kandidátům		

VĚTŠINOVÝ A POMĚRNÝ VOLEBNÍ SYSTÉM

LIST S ŘEŠENÍM

Odpovídejte, zda platí výroky, a to v těchto variantách: ano – obvykle ano – spíše ano – spíše ne – obvykle ne – ne

	Většinový systém	Poměrný systém
Posiluje sepětí poslance a voliče	obvykle ano	ne
Nabízí voliči velkou škálu možností	obvykle ne	obvykle ano
Zvyšuje šanci na stabilní vládu	obvykle ano	spíše ne
Posiluje zastoupení žen a menšin	spíše ne	spíše ano
Tvoří hráz proti extremistům	ano	ne
Posiluje politickou odpovědnost vlády i opozice	obvykle ano	obvykle ne
Předchází velkým propadům hlasů	obvykle ne	obvykle ano
Dává možnost přímo volit poslance	ano	ne
Dává možnost výrazně ovlivnit volbu premiéra	obvykle ano	obvykle ne
Přispívá ke konsenzuálnímu řešení konfliktů	spíše ne	obvykle ano
Pomáhá nezávislým kandidátům	spíše ano	spíše ne